

Mgr Małgorzata Papier

doktorantka na Uniwersytecie Śląskim

Użytkowanie Internetu przez młodzież z terenu wiejskiego oraz miejskiego

The internet use by young generation from the city and countryside

Streszczenie

Na obecnym etapie rozwoju społeczeństwa informacyjnego coraz częściej pojawiają się pytania dotyczące korzyści i zagrożeń związanych z funkcjonowaniem dzieci, młodzieży, a także dorosłych w rzeczywistości wirtualnej. W społeczeństwie informacyjnym zmienia się również rola przedstawicieli młodego pokolenia. Często zdobywają oni wiedzę dotyczącą obsługi poszczególnych urządzeń znacznie szybciej aniżeli ich rodzice, przejmując w ten sposób kontrolę nad korzystaniem z Internetu. Niezwykle ważnym problemem jest więc dbałość o wyposażenie ich w umiejętność właściwego wykorzystywania narzędzia, jakim jest Internet. W niniejszym artykule przybliżono pojęcie społeczeństwa informacyjnego oraz wskazano na funkcje, jakie pełnić może Internet w życiu młodzieży. Rozważania te zobrazowane zostały poprzez prezentację wyników ogólnopolskich badań dotyczących użytkowania Internetu przez młodzież, a także wyników badań własnych przeprowadzonych w dwóch szkołach gimnazjalnych zlokalizowanych na terenie wiejskim oraz miejskim w województwie podkarpackim.

Słowa kluczowe: Internet, korzystanie z Internetu, społeczeństwo informacyjne, młodzież.

Abstract

In current development phase of the informational society, there appear questions concerning benefits and dangers connected with functioning of children, youth and adults in the virtual reality. The role of representants of the young generation also changes in the informational society. They often get the knowledge about using of different devices much faster than their parents, therefore they take control of internet use. Therefore it is crucial to educate them how to properly use the internet as a tool. In this article the author defines the notion of informational society and presents the functions of the Internet in the life of young generation. Deliberations are based on the researches driven for whole Polish population regarding internet use by young generation and pilot researches done by author in two junior high schools – one is located in the city, other in the countryside in the “podkarpackie” voivodship.

Keywords: Internet, using of internet, information society, young generation.

Wprowadzenie

Internet jest nieodłącznym elementem życia nastolatka. Trudno nam wyobrazić sobie młodego człowieka, który nie używa Internetu w ciągu dnia. Niejako przyzwyczailiśmy się do widoku nastolatków poruszających się z telefonem

w dłoni, niezależnie od pogody, miejsca, a także czasu. Użytkowanie najnowszych technologii przez młodzież rozpoczyna się już po przebudzeniu – poprzez budzik zamieszczony w telefonie, następnie sprawdzenie wiadomości na poszczególnych portalach społecznościowych, komunikatorach, pocztach. W drodze do szkoły uczniowie często słuchają muzyki, sprawdzają wiadomości na stronach internetowych. Po przyjeździe do szkoły zazwyczaj telefony są wyłączane lub odkładane, ale nierzadko są także wykorzystywane w czasie lekcji za zgodą nauczycieli. Odrabianie zadań domowych również odbywa się przy udziale technologii – uczniowie korzystają z zamieszczonych informacji w sieci, kontaktują się ze sobą lub nauczycielem, a także poszukują gotowych rozwiązań. Czas wolny młodzież spędza najczęściej również korzystając z Internetu – oglądając filmy, seriale, rozmawiając ze znajomymi poznanymi w sieci, przyjaciółmi ze szkoły, przeglądając portale społecznościowe, poszukując informacji. Pokolenie cyfrowych tubylców dąży do nieustannego bycia online – wyłączenie telefonu powoduje u nich silny dyskomfort.

Spółeczeństwo informacyjne – obraz zmian

Pojęcie „społeczeństwo informacyjne” jest niezwykle złożonym terminem, brak bowiem jest spójnej, jasnej i powszechnie akceptowalnej jego eksplikacji. W celu zwrócenia uwagi na wielość istniejących teorii dotyczących społeczeństwa informacyjnego przedstawiono poszczególne definicje wraz z komentarzem dotyczącym samej genezy zjawiska.

Geneza społeczeństwa informacyjnego związana jest z przemianami, jakie zaistniały po II wojnie światowej. Dotyczą one nie tylko sfery gospodarczej, technicznej, ale przede wszystkim sfery społecznej. Epoka społeczeństwa informacyjnego rozpoczyna się w momencie opublikowania przez japońskiego etnologa Tadao Umesao w 1963 r. artykułu dotyczącego ewolucyjnej teorii społeczeństwa opartego na wiedzy, a także nowoczesnych technologiach¹. W artykule został użyty po raz pierwszy zwrot „joho shakai”, tj. społeczeństwo informacyjne. Terminem tym początkowo określano społeczeństwo, w którym źródłem jest informacja. Ponowne użycie terminu „społeczeństwo informacyjne” przez Kenichi Koyama, japońskiego teoretyka mediów, futurologa, w 1968 r. spowodowało jego upowszechnienie, a także rosnące zainteresowanie informatyzacją społeczeństwa². W Europie określenie „społeczeństwo informacyjne” pojawiło się w związku z raportem M. Bangemanna, który opisywał je jako charakteryzujące się możliwością

¹ P. Setlak, P. Szulich (red.), *Spółeczeństwo informacyjne. Uwarunkowania społeczne i kulturowe*, Tarnobrzeg 2010, s. 180.

² T. Goban-Klas, P. Sienkiewicz, *Spółeczeństwo informacyjne. Szanse, zagrożenia, wyzwania*, Kraków 1999, s. 1.

użytkowania systemów informatycznych, wykorzystaniem usług telekomunikacyjnych do przekazywania informacji³.

J. Morbitzer w *Encyklopedii pedagogicznej XXI wieku* podaje, że społeczeństwo informacyjne to „forma życia zbiorowego ludzi, w której zasadniczym czynnikiem tworzenia dochodu narodowego i źródłem utrzymania większości obywateli jest przetwarzanie informacji przy powszechnym wykorzystaniu technologii informacyjno-komunikacyjnych, prowadzące do istotnych przemian w gospodarce, pracy, edukacji, kulturze i organizacji społeczeństwa”⁴. Definicja ta obrazuje nie tylko zmiany dokonujące się w funkcjonowaniu człowieka, wskazuje również, że to właśnie informacja jest kluczowa, tzn. jest źródłem utrzymania, dochodu narodowego. Również K. Krzysztofek i M.S. Szczepański w swojej definicji społeczeństwa informacyjnego wskazują na wykorzystanie informacji w życiu ekonomicznym, społecznym, kulturalnym i politycznym. Społeczeństwo informacyjne w ich ujęciu to takie, w którym podstawą tworzenia dochodu narodowego jest przetwarzanie informacji, sposobów komunikowania się⁵. Obywatele społeczeństw korzystający w intensywny sposób z możliwości przetwarzania informacji stanowią o istnieniu społeczeństwa informacyjnego według H. Kubicek⁶.

W polskich badaniach dotyczących społeczeństwa informacyjnego najbardziej ogólną, a zarazem najpełniejszą jest definicja J. Mączyńskiego. Wyjaśnia ona, że społeczeństwo informacyjne to takie, które wytwarza, przechowuje, przekazuje, pobiera i wykorzystuje informacje. Uszczegółowieniem tego pojęcia jest opis S. Juszczyka, który uwypukla aspekt związany z działalnością zawodową, pisząc, iż jest to „społeczeństwo, w którym siła robocza składa się z pracowników informacyjnych, a informacja jest najważniejsza”⁷.

Pojęcie „społeczeństwo informacyjne” zastępowane jest szeregiem alternatywnych określeń wykorzystywanych przez badaczy problemu. W użyciu są takie pojęcia, jak:

- „trzecia fala (A. Toffler),
- społeczeństwo postindustrialne (D. Bell),
- społeczeństwo pokapitalistyczne (P.F. Drucker),
- społeczeństwo sieciowe (M. Castells),

---

³ M. Nowina-Konopka, *Istota i rozwój społeczeństwa informacyjnego* [w:] *Społeczeństwo informacyjne. Istota, rozwój, wyzwania*, red. M. Witkowska, K. Cholawo-Sosnkowska, Warszawa 2006, s. 15.

⁴ J. Morbitzer, *Społeczeństwo informacyjne* [w:] *Encyklopedia pedagogiczna XXI w.*, red. T. Pilch, Warszawa 2006, s. 904.

⁵ K. Krzysztofek, M.S. Szczepański (red.), *Zrozumieć rozwój. Od społeczeństw tradycyjnych do informacyjnych*, Katowice 2002, s. 170–171.

⁶ J. Papińska-Kacperek, *Społeczeństwo informacyjne*, Warszawa 2008, s. 17.

⁷ S. Juszczyk, *Człowiek w świecie elektronicznych mediów – szanse i zagrożenia*, Katowice 2000, s. 10–11.

- społeczeństwo globalnej informacji, globalne społeczeństwo informacyjne (kraje Unii Europejskiej),
- społeczeństwo medialne (T. Goban-Klas)⁸.

Analizując definicje pojęcia „społeczeństwo informacyjne”, można zauważyć pewną prawidłowość, tzn. wykorzystywanie takich słów, jak: „informacja”, „komunikowanie”. Słowa te w połączeniu z „wiedzą” stanowią podstawę funkcjonowania świata w społeczeństwie informacyjnym. Istotna jest także zależność pomiędzy informacjami, stanowiącymi podstawę wiedzy, której sprzyja przekazywanie, a więc komunikowanie się.

Na wieloaspektowość społeczeństwa informacyjnego wskazuje rozróżnienie, którego dokonał T. Goban-Klas. Aby mówić o społeczeństwie informacyjnym, należy, jego zdaniem, odnieść je do wielu aspektów funkcjonowania człowieka. Istotne jest umożliwienie korzystania z poszczególnych technologii, umiejętność ich wykorzystania, zastosowanie nowoczesnych technologii w pracy zawodowej. Kluczowym elementem społeczeństwa informacyjnego jest także udział informacji w dochodzie uzyskiwanym przez państwo oraz wpływ na życie społeczno-kulturalne dokonujący się poprzez zmiany w mediach. T. Goban-Klas społeczeństwo informacyjne charakteryzuje więc jako społeczeństwo, które „nie tylko posiada rozwinięte środki przetwarzania informacji i komunikowania, lecz przetwarzanie informacji jest podstawą tworzenia dochodu narodowego i dostarcza źródła utrzymania większości społeczeństwa”⁹.

W. Furmanek wyjaśnia, że obecny stan rozwoju jest jedynie przygotowaniem dla dalszej ewolucji społeczeństwa w kierunku społeczeństwa kognitariuszy, tj. osób posiadających wiedzę¹⁰.

Perspektywy rozwoju społeczeństwa informacyjnego uzależnione są od młodzieży. To ich kształcenie, aktywne uczestnictwo w przyszłości rozwijać będzie polskie społeczeństwo informacyjne.

Młodzież jako użytkownicy społeczeństwa informacyjnego

J. Morbitzer wskazuje, iż młode pokolenie traktuje Internet jako rzeczywistość, jeden z elementów otaczającego świata¹¹. Rozumienie to spójne jest z opracowanym w Stanach Zjednoczonych podziałem uwzględniającym czynniki społeczno-kulturowe i wyróżniającym cyfrowych imigrantów, tj. osoby urodzone przed 1980 r., które muszą uczyć się funkcjonowania w nowym skomputeryzowanym świecie,

⁸ J. Morbitzer, *Społeczeństwo informacyjne* [w:] *Encyklopedia...*, s. 904.

⁹ T. Goban-Klas, P. Sienkiewicz, *Społeczeństwo informacyjne: Szanse...*, s. 43.

¹⁰ Tamże, s. 15.

¹¹ J. Morbitzer, *O istocie medialności młodego pokolenia*, „Neodidagmata” 2012, nr 33–34, s. 131–132.

oraz cyfrowych tubylców, dla których wirtualna rzeczywistość jest naturalna¹². Autor charakteryzuje otaczający młodego człowieka świat mediów, w którym najważniejsze są: telewizja, podłączony do Internetu komputer, telefon komórkowy, smartfon, iPod, tablet. W kontekście korzystania przez młodzież z poszczególnych urządzeń technologii ważne jest zwrócenie uwagi na aktywność jako niezbędny element ich społecznego funkcjonowania – *digital natives*.

M. Spitzer wskazuje na konkretne działania podejmowane przez cyfrowych tubylców świadczące o ich aktywności jako uczestników najnowszego etapu rozwoju, tj. społeczeństwa informacyjnego. Przeciętny człowiek przed ukończeniem dwudziestu jeden lat:

- „wysłał lub otrzymał dwieście pięćdziesiąt tysięcy e-maili/SMS-ów,
- poświęcił na obsługę swojej komórki dziesięć tysięcy godzin,
- grał przez pięć tysięcy godzin w gry komputerowe,
- spędził trzy i pół tysiąca godzin na portalach społecznościowych”¹³.

Przytoczone powyżej dane statystyczne pochodzą z 2008 r. Z dużym prawdopodobieństwem można przypuszczać, że wskaźniki te są obecnie wyższe.

Brak umiejętności czytania nie przeszkadza dzieciom w nauce podstawowego programu komputerowego z możliwością włączenia gry, filmu¹⁴. Naszymi reprezentantami w świecie cyberprzestrzeni stały się nazwy, rysunki, obrazy, ikony, awatary¹⁵.

Wirtualność w rzeczywistości ma swoje potrójne znaczenie, tj. techniczne (informatyczne), potoczne oraz filozoficzne. W znaczeniu technicznym jest to przestrzeń, która powstaje przy użyciu komputerów, w znaczeniu potocznym oznacza nierealność, coś czego nie ma, natomiast w znaczeniu filozoficznym oznacza to coś, co istnieje potencjalnie, dąży do aktualizacji¹⁶. Internet jest atrakcyjnym medium dla młodzieży ze względu na swoje główne cechy, tj. zasobność (informacje w sieci są nieograniczone); interaktywność (jednocześnie można przekazywać, jak też odbierać treści); powszechność (użytkowanie jest ogólnie dostępne)¹⁷.

W wyniku upowszechnienia dostępu do Internetu, sprzętów multimedialnych nastąpiły daleko idące zmiany w funkcjonowaniu całego społeczeństwa, co przekłada się na zachowania młodzieży. Wykorzystanie Internetu przez młodzież obecnie

¹² R. Mysior, *Dwa światy – cyfrowi tubylcy, cyfrowi imigranci*, cz. I, „Remedium” 2014, nr 9, s. 5.

¹³ M. Spitzer, *Cyfrowa demencja. W jaki sposób pozbawiamy rozumu siebie i swoje dzieci*, Słupsk 2013, s. 179.

¹⁴ A. Andrzejewska, *Dziecko w świecie rzeczywistym i wirtualnym* [w:] *Patologie w cyberświecie*, red. S. Bębas, J. Plis, J. Bednarek, Radom 2012, s. 44.

¹⁵ Tamże, s. 45.

¹⁶ M. Krzysztofek, *Nowa planeta: percepcja cyberprzestrzeni* [w:] *Konteksty kultury medialnej. Analizy, interpretacje*, t. I, red. M. Sokołowski, Olsztyn 2007, s. 229.

¹⁷ J. Bednarek, *Zagrożenia w cyberprzestrzeni* [w:] *Patologie społeczne*, red. M. Jędrzejko, Pułtusk 2006, s. 136.

wpływa nie tylko na edukację, zmienia ich sposób spędzania czasu, nawiązywania relacji z rówieśnikami. Wykorzystanie Internetu początkowo dotyczące głównie sfery zawodowej, edukacyjnej obecnie obejmuje niemal całą aktywność człowieka. Pokolenie cyfrowych tubylców traktuje Internet jako naturalny element świata.

J. Morbitzer przekonuje, iż pokolenie sieci charakteryzuje także młodzieńcza naiwność przejawiająca się nadmiernym zaufaniem wobec osób poznanych w Internecie, zamieszczanych tam treści. Autor ten wskazuje, że jest to swoistego rodzaju dylemat, przed którym stają młodzi ludzie – ceniąc ponad wszystko wolność, sami nadużywając jej, ograniczają siebie¹⁸.

T. Goban-Klas wyjaśnia, że możemy także mówić wspólnie o istnieniu społeczeństwa medialnego, a więc takiego, w którym dominującą formą kontaktów społecznych są kontakty zapośredniczone przez media. Kontynuując, uzasadnia, iż wirtualność jest nową rzeczywistością¹⁹. Tak więc obecnie pokolenie najmłodszych Polaków żyje już nie tylko w świecie realnym, ale także w świecie medialnym. To właśnie komputery, telefony, tablety stanowią dla nich niezbywalne elementy otaczającego środowiska. Brak Internetu, niemożność uruchomienia poszczególnych urządzeń łączących ich ze światem wirtualnym jest dla nich rzeczywistością niewyobrażalną²⁰. Zobrazowaniem tego są przykłady ze sklepów komputerowych, gdzie dzieci dokonują wyboru dotyczącego kupna sprzętu elektronicznego oraz reklamy wskazujące, iż to dzieci programują rodzicom inteligentny dom.

Młodzież z racji swojego młodego wieku nie zauważa zmian w funkcjonowaniu społeczeństwa. Nie można zapominać także, że w rozumieniu młodzieży nie możemy mówić o żadnej rewolucji, zmianie. Jako przedstawiciele cyfrowych tubylców traktują oni cyfrową rzeczywistość jako naturalny etap rozwoju.

Współczesna młodzież, decydując się na życie w globalnej wiosce, podejmuje duże ryzyko. Naraża się na więcej negatywnych doświadczeń aniżeli poprzednie pokolenia²¹. Związane to jest z ilością nawiązywanych kontaktów społecznych, a także ich anonimowością. Internet, portale społecznościowe, czaty, fora pełne są zalogowanej młodzieży. Skupieni w jednym miejscu poszukujący różnych celów, zaspokojenia różnych potrzeb przebywają w jednym miejscu, w sieci²².

Dla głębszego zapoznania się z funkcjonowaniem młodzieży w społeczeństwie informacyjnym dokonano przeglądu wyników badań poświęconych tej problematyce oraz zrealizowano badania własne, które są wstępem do planowanych,

¹⁸ J. Morbitzer, *O istocie medialności młodego...*, s. 149.

¹⁹ T. Goban-Klas, *Cywilizacja medialna. Narodziny nowego społeczeństwa* [w:] *Spółczesność informacyjna. Aspekty funkcjonalne i dysfunkcjonalne*, red. L. Haber, M. Niezgodą, Kraków 2006, s. 49.

²⁰ J. Morbitzer, *O istocie medialności młodego...*, s. 132.

²¹ J. Izdebska, *Dzieci „globalnej wioski” – nowy wymiar dzieciństwa. Wyzwania pedagogiczne* [w:] *Materiały IV Międzynarodowej Konferencji „Media a edukacja”*, red. W. Strykowski, Poznań 2002, s. 211.

²² J.O. Gasset, *Bunt mas*, Warszawa 2002.

szerszych badań. Szczególną uwagę zwrócono na korzystanie przez młodzież z Internetu.

Badania własne zostały przeprowadzone wśród gimnazjalistów zamieszkujących na terenie wiejskim oraz miejskim. Miało to na celu ukazanie różnic dotyczących wykorzystania Internetu przez młodzież.

Korzystanie z Internetu w świetle dostępnych raportów oraz badań własnych

W raporcie Głównego Urzędu Statystycznego dotyczącym roku 2017 czytamy, że 82% gospodarstw domowych jest wyposażonych przynajmniej w jeden komputer. Dostęp do Internetu w Polsce jest zróżnicowany ze względu na typ gospodarstwa, klasę miejsca zamieszkania oraz stopień urbanizacji. Odsetek gospodarstw posiadających dostęp do Internetu w 2017 r. osiągnął poziom 82%, przy czym 78% gospodarstw korzystało z łączy szerokopasmowych. Uwzględniając dzieci będące w rodzinie, okazuje się, iż 99% gospodarstw z dziećmi posiada dostęp do Internetu, natomiast w rodzinach bezdzietnych wskaźnik ten wyniósł 73%. Równie istotnym czynnikiem jest miejsce zamieszkania, tzn. w dużych miastach 86% gospodarstw domowych ma dostęp do Internetu, natomiast w gospodarstwach położonych na terenach wiejskich wskaźnik ten w 2017 r. wyniósł 79%. Wyposażenie gospodarstw domowych w komputer na terenie wschodniej Polski, a więc części, do której należy woj. podkarpackie, to 80%²³.

Badania realizowane w ramach projektu EU NET ADB wskazują, iż młodzież najczęściej korzysta z Internetu przy pomocy swojego laptopa, jednocześnie ponad połowa uczniów łączy się z Internetem codziennie przy użyciu telefonu komórkowego. Ponad 70% ankietowanych korzysta z Internetu we własnym pokoju. Do aktywności najczęściej realizowanych przez młodzież należy: oglądanie filmów (84%), korzystanie z komunikatorów, portali społecznościowych odpowiednio 79% i 80%, odrabianie pracy domowej, poszukiwanie informacji również po 76%²⁴. Młodzież uważa Internet za miejsce, w którym najczęściej zdobywa wiedzę (70%), korzysta z różnego typu rozrywek (69%), kontaktuje się z innymi osobami (60%). Potwierdzeniem deklarowanej aktywności młodzieży są ich odpowiedzi dotyczące korzystania z portali społecznościowych. Ponad połowa uczniów (62%) kilka razy dziennie sprawdza swój profil na serwisie społecznościowym (najpopularniejsze serwisy to Facebook, Youtube, Instagram)²⁵.

²³ <http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/nauka-i-technika-spoleczenstwo-informacyjne/spoleczenstwo-informacyjne/spoleczenstwo-informacyjne-w-polsce-wyniki-badan-statystycznych-z-lat-2013-2017,1,11.html> (dostęp: 2.10.2016).

²⁴ <http://fdn.pl/eu-net-adb> (dostęp: 2.10.2016).

²⁵ <http://fdn.pl/eu-net-adb> (dostęp: 2.10.2018).

Z ogólnopolskiego badania młodzieży „Nastolatki wobec Internetu 3.0” wynika, iż wśród najmłodszego pokolenia wszyscy korzystają z Internetu (tylko 0,7% nie korzysta). Głównym miejscem korzystania z Internetu jest dom – 99,3% oraz szkoła – 82,2%. Najbardziej popularnym narzędziem do łączenia się z siecią jest telefon komórkowy, smartfon, laptop, komputer stacjonarny. Na uwagę zasługuje to, że 79% badanych gimnazjalistów przebywało w sieci dłużej aniżeli zaplanowali, również 62% badanych wskazało, iż korzystanie z Internetu poprawia im nastrój, a ponad połowa badanych (53%) odczuwa poirytowanie, gdy nie ma możliwości skorzystać z niego. Badania te pokazują, że młodzież najczęściej wykorzystuje Internet do kontaktów w serwisach społecznościowych (73%), słuchania muzyki, oglądania filmów (64%), używania komunikatorów (60%), poszerzania swoich zainteresowań (37%), odrabiania lekcji (34%), gier online (25%)²⁶. Z powyższych badań wynika, iż Internet stanowi dla uczniów element odbioru rzeczywistości.

Badania własne autorki zostały przeprowadzone w październiku 2017 r. w dwóch klasach szkolnych wśród uczniów szkół województwa podkarpackiego. Była to szkoła zlokalizowana na terenie wiejskim (15 ankiet) oraz szkoła z terenu miasta Rzeszów (15 ankiet). Jak już wyjaśniano, badania te miały charakter pilotażowy, stanowią one przygotowanie do badań, które będą wieloaspektowe i realizowane na szerszą skalę.

Dobór szkoły, jak również klasy był losowy. W niniejszym artykule przybliżona zostanie jedynie część zagadnień w celu zobrazowania korzystania z Internetu przez młodzież w środowisku miejskim oraz wiejskim.

Zebrane wyniki pokazały, że wszyscy uczniowie, zarówno z terenu wiejskiego, jak i miejskiego, najczęściej korzystają z Internetu w domu. Istotne różnice natomiast dotyczyły dziennego czasu korzystania z Internetu, tj. 20% ankietowanej młodzieży z terenu miejskiego korzysta z Internetu ponad 7 h dziennie, w przypadku uczniów z terenu wiejskiego żaden nie udzielił takiej odpowiedzi. Co czwarty uczeń z terenu wiejskiego (26,7%) korzysta z Internetu do 1 h dziennie, w przypadku uczniów ze szkoły miejskiej wskazało tak jedynie 6,7% ankietowanych. Uczniowie ze szkoły wiejskiej najczęściej korzystają z telefonu komórkowego (93,3%), natomiast uczniowie ze szkoły miejskiej korzystają kolejno z: telefonu komórkowego (67%), laptopa (13%), komputera stacjonarnego (13%), tabletu (7%). Prawdopodobnie związane jest to z większym dostępem do urządzeń sieciowych młodzieży miejskiej.

Analizując odpowiedzi uczniów dotyczące celu korzystania z Internetu, różnice dotyczyły kolejności wskazywanych odpowiedzi, tj. uczniowie ze szkoły miejskiej wymienili kolejno następujące cele: rozrywka (100% wskazań), cel edukacyjno-informacyjny, koleżeńsko-towarzyski (odpowiednio po 66,7% wskazań). Uczniowie ze szkoły wiejskiej wskazali natomiast jako główny cel koleżeńsko-towarzyski (7,3% wskazań), dalej znalazła się rozrywka (66,7% wskazań) oraz cel

²⁶ https://akademia.nask.pl/publikacje/Raport_z_badiana_Nastolatki_3_0.pdf (dostęp: 2.10.2018).

edukacyjno-informacyjny (53,3% wskazań). Wydaje się, że na wynik ten mogła wpłynąć specyfika terenów wiejskich, gdzie gospodarstwa domowe są często w większej odległości aniżeli w mieście, a co za tym idzie – komunikacja międzyludzka jest nieco utrudniona.

W tym kontekście istotne było pytanie dotyczące aktywnego użytkowania sieci, a więc np. posiadania kont na portalach społecznościowych. Wyniki ujawniły, że 100% uczniów szkoły miejskiej ma konto na portalu społecznościowym (uczniowie ze szkoły wiejskiej odpowiednio 86,6%), więcej niż jeden aktywny adres e-mailowy posiada 80% uczniów szkoły miejskiej (uczniowie ze szkoły wiejskiej odpowiednio 33,3%). Również użytkowanie komunikatora internetowego dominuje wśród uczniów szkoły miejskiej – 53,3%, w przypadku uczniów ze szkoły wiejskiej to zaledwie 26,7%. Żaden z uczniów ze szkoły wiejskiej nie posiada własnego bloga ani strony internetowej, w przypadku uczniów ze szkoły miejskiej odpowiedź taką wskazało po 2 ankietowanych, tj. 13,3%.

Zebrane wyniki wykazały także, że rodzice uczniów ze środowiska miejskiego bardziej kontrolują aktywność dzieci w Internecie. 13% ankietowanych uczniów wskazało na stałą kontrolę, a 40% na kontrolę sporadyczną (środowisko wiejskie to odpowiednio 6,7% i 26,6%).

W jednym z pytań uczniowie mieli określić, czy zaproponowane im twierdzenia związane z korzystaniem z Internetu (wskazujące na różne zagrożenia) dotyczą ich osoby. Udzielone przez ankietowanych odpowiedzi nieznacznie różniły się liczbą wskazań, tj. uczniowie ze szkół miejskich odnieśli więcej wskazań do swojej osoby, co zapewne związane jest z większą ilością czasu przeznaczanego na korzystanie z sieci. Istotne różnice dotyczyły udostępniania wrażliwych danych osobie poznanej w sieci. Uczniowie ze szkoły wiejskiej udostępniali zdjęcie swojej osoby i numer telefonu – odpowiednio po 33,3%, adres e-mail – 13,3%, jednocześnie 40% uczniów nie udostępniało żadnych danych. W odniesieniu do młodzieży ze szkoły miejskiej wartość ta wyniosła 26,7%. Okazało się, że udostępniają też oni znacznie więcej danych – numer telefonu (46,6%), zdjęcie swojej osoby (40%), adres e-mail (40%), adres zamieszkania (20%), zdjęcie intymne (13,4%), hasło do konta e-mail, portalu (6,7%).

Podsumowanie

Nie możemy zakazać młodzieży korzystania z Internetu, który wpisał się w codzienność życia i funkcjonowania współczesnego człowieka. W tych okolicznościach niezwykle ważne jest wskazywanie pokoleniom cyfrowych tubylców zagrożeń, jakie wiążą się z nieumiejętnym, nieostrożnym korzystaniem z sieci. Dane zebrane w wyniku badań własnych sygnalizują, że młode pokolenie jest wyposażone w umiejętność korzystania z sieci w sensie technicznym. Niestety, wraz ze zwiększaniem się czasu korzystania z sieci, wzrasta ryzyko utraty prywatności, uzależnienia od sieci.

Wyzwaniem dla młodzieży będzie więc przeobrażenie się ze zwykłych odbiorców informacji w jednostki wykorzystujące sieć dla realizacji własnych celów i zamierzeń²⁷. Konieczne jest więc wyposażenie ich w określoną wiedzę, a także świadomość dotyczącą nie tylko zagrożeń, ale i sposobów przeciwdziałania im.

Bibliografia

- Andrzejewska A., *Dziecko w świecie rzeczywistym i wirtualnym* [w:] *Patologie w cyberświecie*, red. S. Bębas, J. Plis, J. Bednarek, Radom 2012.
- Bednarek J., *Zagrożenia w cyberprzestrzeni* [w:] *Patologie społeczne*, red. M. Jędrzejko, Pułtusk 2006.
- Gasset J.O., *Bunt mas*, Warszawa 2002.
- Goban-Klas T., *Cywilizacja medialna. Narodziny nowego społeczeństwa* [w:] *Spółczesność informacyjna. Aspekty funkcjonalne i dysfunkcjonalne*, red. L. Haber, M. Niezgoda, Kraków 2006.
- Goban-Klas T., Sienkiewicz P., *Spółczesność informacyjna. Szanse, zagrożenia, wyzwania*, Kraków 1999.
- Izdebska J., *Dzieci globalnej wioski – nowy wymiar dzieciństwa. Wyzwania pedagogiczne* [w:] *Materiały IV Międzynarodowej Konferencji „Media a edukacja”*, red. W. Strykowski, Poznań 2002.
- Juszczak S., *Człowiek w świecie elektronicznych mediów – szanse i zagrożenia*, Katowice 2000.
- Krzysztofek K., Szczepański M.S. (red.), *Zrozumieć rozwój. Od społeczeństw tradycyjnych do informacyjnych*, Katowice 2002.
- Krzysztofek M., *Nowa planeta: percepcja cyberprzestrzeni* [w:] *Konteksty kultury medialnej. Analizy, interpretacje*, t. 1, red. M. Sokołowski, Olsztyn 2007.
- Morbiter J., *Spółczesność informacyjna* [w:] *Encyklopedia pedagogiczna XXI w.*, red. T. Pilch, Warszawa 2006.
- Mysior R., *Dwa światy – cyfrowi tubylcy, cyfrowi imigranci*, cz. I, „Remedium” 2014, nr 9.
- Nowak M., *Wychowanie młodzieży do podmiotowego udziału w kulturze masowej* [w:] *Problemy współczesnej młodzieży*, red. F.W. Wawro, Lublin 2007.
- Nowina-Konopka M., *Istota i rozwój społeczeństwa informacyjnego* [w:] *Spółczesność informacyjna. Istota, rozwój, wyzwania*, red. M. Witkowska, K. Cholawo-Sosnkowska, Warszawa.
- Papińska-Kacperk J., *Spółczesność informacyjna*, Warszawa 2008.
- Setlak P., Szulich P. (red.), *Spółczesność informacyjna. Uwarunkowania społeczne i kulturowe*, Tarnobrzeg 2010.
- Spitzer M., *Cyfrowa demencja. W jaki sposób pozbawiamy rozumu siebie i swoje dzieci*, Słupsk 2013.

Źródła internetowe

- Nowak J.S., *Spółczesność informacyjna – geneza i definicje*, http://www.silesia.org.pl/upload/Nowak_Jerzy_Spoleczenstwo_informacyjne-geneza_i_definicje.pdf
<http://fdn.pl/eu-net-adb>
https://akademia.nask.pl/publikacje/Raport_z_badania_Nastolatki_3_0.pdf
[http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/nauka-i-technika-spoleczenstwo-informacyjne/spoleczenstwo-informacyjne-w-polsce-wyniki-badan-statystycznych-z-lat-2013-2017,1,11.html](http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/nauka-i-technika-spoleczenstwo-informacyjne/spoleczenstwo-informacyjne/spoleczenstwo-informacyjne-w-polsce-wyniki-badan-statystycznych-z-lat-2013-2017,1,11.html)
<http://fdn.pl/eu-net-adb>

²⁷ M. Nowak, *Wychowanie młodzieży do podmiotowego udziału w kulturze masowej* [w:] *Problemy współczesnej młodzieży*, red. F.W. Wawro, Lublin 2007, s. 223.